

Institutt for farmasi
Det helsevitenskapelige fakultet
Universitetet i Tromsø
9037 Tromsø

Dato: 10. august 2011

Høringssvar – forslag om å opprette et tre-årig og et to-årig studieprogram i farmasi ved Universitetet i Tromsø (UiT)

Farmasøytisk institutt ved Universitetet i Oslo (UiO) takker for anledningen til å gi innspill til forslaget om å opprette nye studieprogrammer i farmasi ved UiT. Med bakgrunn i de diskusjonene som for tiden pågår om organisering av farmasøytisk utdanning i Norge, er det av stor viktighet for oss å kommentere forslaget. Innledningsvis vil vi gratulere våre kolleger i Tromsø med å ha gjennomført et krevende planarbeid. Det er nedfelt mange elementer i planen som kan bidra til en modernisering av struktur og innhold i farmasistudiet.

Siden høringen ble sendt ut i og har høringsfrist i sommerferien, er det noe begrenset hva vi har hatt tilgjengelig av ressurser til å vurdere det faglige innholdet i forslaget til nye programmer. Med unntak for samfunnsfarmasi og statistikk hvor undervisningen bør komme tydeligere fram av studieplanen, registrerer vi imidlertid med tilfredshet at forslaget i det alt vesentlige synes å være i tråd med anbefalingene til utvalget som utredet modeller for farmasøytisk utdanning i 2009 (Sandeutvalget). Vi vil derfor i det følgende hovedsakelig konsentrere oss om å kommentere overordnede og organisatoriske aspekter ved studieplanene.

Vi registrerer at emnebeskrivelsene mangler entydig angivelse av hvilke krav og anbefalinger til forkunnskaper som gjelder for de ulike emnene. Dette gjør det vanskelig å vurdere strukturen i studiene og om det for eksempel er mulig å gjennomføre utvalgte deler av opplegget, eller om det er lagt opp til at emnene må bestås suksessivt for å kunne gå videre.

Generelt om 3+2

Farmasøytisk institutt ved UiO har i sin behandling av organisering av farmasiutdanningen i Norge gått inn for å beholde et femårig integrert studieløp for masterutdanning i farmasi. Vi er av den oppfatning at det å tilby et integrert femårig universitetsstudium er av betydning for også i fremtiden å kunne rekruttere de best kvalifiserte studentene. Vi ser imidlertid at det kan være *uheldig at studenter som ønsker å avslutte et femårig studieløp etter tre år, blir stående uten noen formell grad*. Vi arbeider derfor med en exit-mulighet for studenter som ikke ønsker å ta en full mastergrad. En ordning med en treårige bachelor og en toårig master som bygger på denne (3+2), vil kunne gi større grad av fleksibilitet og muligheter for mobilitet. Videre vil en slik ordning kunne løse problemet som kandidater med norsk reseptarutdanning i dag har med å ta en mastergrad i farmasi uten vesentlig tidstap. Dette forutsetter imidlertid at reseptarutdanningene ved høyskolene

innrettes slik at bachelorgraden har et akademisk nivå som kvalifiserer til videre studier på universitetet. Vi kommer tilbake til dette senere i høringsuttalelsen.

For øvrig behøver det ikke være et problem at det finnes parallelle studieordninger som fører fram til mastergrad i farmasi. Noen studenter vil ønske forutsigbarheten ved å bli tatt opp til et femårig integrert løp, andre vil prioritere fleksibiliteten i en 3+2 ordning. Et alternativ til en 3+2 ordning kunne være at universitetene fortsetter å gi femårige integrerte mastergrader i farmasi, samtidig som de tilbyr en toårig mastergrad spesielt innrettet mot primærapotek, som en påbygning til reseptarutdanningen fra høyskolene.

Opptakskrav

Kompleksiteten og omfanget av farmasifaget har økt ettersom den teknologiske og faglige utviklingen har gått framover. Videre har det kommet inn nye krav til kliniske ferdigheter og kompetanse på pasientkontakt og samhandling med annet helsepersonell i farmasøytrollen. Det betyr at omfanget av stoff det er behov for å undervise i farmasistudiet har økt. Det er derfor vesentlig at studentene har et faglig godt fundament innenfor de naturvitenskapelige fagene når de starter. Vår erfaring er at manglende kunnskaper fra videregående skole ikke kan avhjelpes med et forkurs. Dersom studentene begynner med et for lavt kunnskapsnivå, må universitetsstudiene også gi basalkunnskaper i kjemi, fysikk og biologi noe som medfører at studentene ikke når opp på et tilstrekkelig høyt kunnskapsnivå for å kunne praktisere som farmasøyer eller gå videre til doktorgradsstudier etter mastergraden. Dette var bakgrunnen for at de spesielle opptakskravene på 2000-tallet ble endret til å omfatte 3. klasse kjemi i tillegg til 2. klasse matematikk og 2. klasse fysikk. Disse spesielle opptakskravene er felles for farmasi, medisin, odontologi og ernæring. Vi mener at når det nå innføres et gjennomgående løp fra bachelor til master, er det rimelig at alle master- og bachelorstudier i farmasi har samme opptakskrav som øvrige helsestudier på masternivå. Dette samsvarer med nåværende opptaksforskrift som har separate opptakskrav for farmasiutdanning og reseptarutdanning (se nedenfor).

UiT foreslår i høringsbrevet spesielle opptakskrav for bachelorprogram i farmasi. Det er vår oppfatning at et slikt spørsmål må behandles på en vesentlig grundigere måte enn som et hørings svar på en studieplan. Vi vil derfor få lov til å komme grundig tilbake til dette spørsmålet i mer relevante sammenhenger. Vi vil allikevel signalisere en sterk støtte til et forslag om en økning av de spesielle opptakskravene for reseptarutdanningen. Etter vårt syn går imidlertid ikke UiTs forslag langt nok.

Vår største bekymring gjelder imidlertid forslaget om at det spesielle opptakskravet til bachelorprogrammet i farmasi ved UiT som en midlertidig ordning skal være det samme som opptakskravet til reseptarutdanningen ved høyskolene. I følge opptaksforskriften § 4-2. Spesielle opptakskrav til enkelte helse- og veterinærfag, er opptakskravene for medisin, odontologi, ernæring og farmasi; Matematikk R1 eller Matematikk (S1 + S2) og Fysikk 1 og Kjemi (1 + 2), mens Bioingeniørutdanning og Reseptarutdanningen har Matematikk R1 eller Matematikk (S1 + S2) og Fysikk 1 eller Biologi 1 eller Kjemi 1. Det er altså ikke spesifisert spesielle opptakskrav for bachelor

eller masterprogram i farmasi. Vi forstår derfor ikke hvorfor UiT har valgt å legge seg på nivå med opptakskravene til høyskolenes reseptarutdanning. Det er vår oppfatning at dette vil skape alvorlige problemer for studentenes muligheter til å gjennomføre det foreslåtte opplegget, som skiller seg signifikant fra reseptarutdanningene, på en tilfredsstillende måte. Farmasistudiet inneholder mye realfag. Det er viktig at opptakskravene reflekterer dette slik at studentene får et realistisk bilde av hva studiet inneholder. Hvis studentene ikke er motivert for å studere realfag, vil de heller ikke være motivert til å fullføre farmasistudier. For å unngå et redusert faglig nivå, vil vi derfor på det sterkeste anbefale at de opptakskravene som nå gjelder for det femårige masterstudiet i farmasi, videreføres for UiTs tre-årige bachelor.

Opptak av studenter med bachelor fra HiO/HiNt

UiT har per i dag en studieretning for søkere med bachelorgrad fra høyskolene som innebærer en studietid på 3,5 år for å fullføre mastergrad i farmasi. I den nye planen er det lagt opp til at disse studentene skal nå samme nivå på 2 år. Emnet FAR3002 på 15 studiepoeng skal fylle de teoretiske manglene som høyskolekandidatene har, og bringe dem opp på et akademisk nivå som gjør dem i stand til å fullføre avanserte emner i den to-årige mastergraden.

Siden 2007 har vi ved UiO hatt et tilsvarende studieløp av 3,5 års varighet for høyskolekandidater. Vår erfaring er at selv om vi har et opptakskrav på C fra bachelor-studiet, sliter mange av disse studentene med det faglige nivået på undervisningen hos oss. Noen av problemene kan skyldes uhensiktsmessigheter i studieplanen som innebærer høy studiebelastning og mange parallelle emner i perioder. Vår vurdering er imidlertid at det er det faglige nivået som er hovedutfordringen. Vi mener derfor at det er helt urealistisk at studenter med bachelor fra høyskolene skal kunne gjennomføre avanserte masteremner i farmasi på universitetet med bare et halvt semesters teoretisk spesialtilpasset undervisning. Emnet skal både kompensere for et mindre teoretisk omfang i bachelorstudiet fra høyskolene (også ut over det som følger av lenger praksistid), for en lavere grad av akademisk innretning på høyskolestudiet og eventuelt for lavere opptakskrav. Skal de bestå eksamen i de avanserte emnene, er det derfor fare for at kravene til det faglige nivået i disse emnene vil reduseres. Dette er ikke ønskelig sett i lys av den faglige utviklingen i farmasien. Både innenfor den kliniske og den teknologiske delen av yrkesutøvelsen, øker kravene til kompetanse hos farmasøyten. Da blir det feil å lage en studieplan som gir et lavere kompetansenivå.

Inntil høyskolene har justert sine studieplaner så de blir mer i overensstemmelse med det omfang og nivå som er skissert i forslaget fra UiT foreslår vi at de ikke gis direkte opptak til masterstudiet, alternativt tilbys en mer omfattende «oppgraderingspakke»

Forholdet til kvalifikasjonsdirektivet, autorisasjoner og godkjenninger

Det europeiske direktivet om gjensidig anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner (2005/36/EC) definerer en farmasøyt som en person som har minst fem års utdanning fra et universitet eller en høyere utdanningsinstitusjon på tilsvarende nivå. Europeisk lovgivning anerkjenner ikke kandidater med treårig utdanning innen farmasi som farmasøyter. Dette er ikke til hinder for at

enkeltland kan ha nasjonale ordninger slik det har vært i Norge, Sverige og Finland, hvor reseptarer har hatt en viktig rolle i apotekene siden 1960-tallet.

I dag gir norsk treårig høyskoleutdanning i farmasi automatisk autorisasjon som reseptarfarmasøyt i henhold til helsepersonelloven. Femårig universitetsutdanning i farmasi gir provisorfarmasøyt-autorisasjon. Dette er basert på en vurdering av nåværende innhold og faglig nivå i de respektive utdanningene. Dersom nivået og det faglige innholdet i utdanningene endres vesentlig, vil Statens Autorisasjonskontor for Helsepersonell (SAFH) måtte vurdere om kravene til autorisasjon fremdeles er oppfylt. Når det gjelder kravene til kvalifisert person i henhold til forskrift om tilvirkning og import av legemidler, må Legemiddelverket vurdere om den nye studieordningen tilfredsstillende oppfyller kravene. Her vil mastergrad i farmasi uansett ikke kvalifisere direkte, fordi det kreves to års relevant praksis i tillegg. I forslaget til studieplan for Master i farmasi, kap. 2 s.7, er det brukt en formulering som kan tolkes dithen at mastergraden i farmasi kvalifiserer direkte til godkjenning som kvalifisert person.

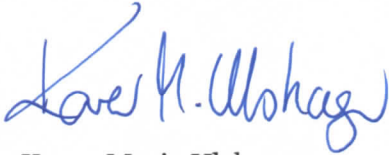
Dersom UiT velger å gjennomføre forslaget til studieplan slik det nå foreligger og høyskolene ikke endrer opptakskrav og innretning, vil dette medføre at norske farmasiutdanninger får svært ulikt faglig nivå og innhold. Dette må de organer som gir autorisasjoner og godkjenninger basert på oppnådde akademiske grader i farmasi ta hensyn til. Det samme gjelder komiteer som vurderer opptak til doktorgradsstudier og arbeidsgivere som ansetter ferdig utdannede kandidater. I Norge har vi vært vant til at farmasiutdanningene har vært rimelig standardiserte. Dette vil ikke være tilfellet om UiT innfører den foreslåtte studieplanen. En farmasøyt vil ikke lenger være en farmasøyt, men en farmasøyt utdannet fra en bestemt utdanningsinstitusjon, og med forskjell i utgangspunktet mellom en høyskole-bachelor og UiT-bachelor, vil selv en master i farmasi fra UiT kunne ha svært ulike kvalifikasjoner

Oppsummering og konkluderende bemerkninger

De foreslåtte studieplanene for farmasiutdanning ved UiT har interessante elementer med nye undervisningsformer og tilpasning til økt samhandling i helsetjenesten. Vi er imidlertid bekymret for det faglige nivået på kandidatene etter fullført mastergrad. En vellykket 3+2 ordning med direkte opptak til masterstudiet for studenter med bachelorgrad fra høyskolene, forutsetter etter vår mening at høyskolene må justere sine opptakskrav og gjennomføre en akademisering av sine utdanninger. Med det foreslåtte opplegget mener vi det blir meget vanskelig å oppnå tilstrekkelig faglig dybde på mastergraden til å kvalifisere for de avanserte arbeidsoppgavene mastere i farmasi tradisjonelt sett er forventet å løse, og for doktorgradsstudier. Særlig mener vi UiT bør revurdere opptakskravene for bachelorgraden og gjøre mer for å heve nivået til studentene som tas opp til masterstudiet i farmasi med bachelorgrad fra høyskolene. Undervisning i enkelte fag som samfunnsfarmasi og statistikk bør tydeliggjøres i studieplanen.

Vi har tiltro til at den nye studieplanen vil styrke rekrutteringen av studenter, og ønsker UiT lykke til med innføringen av ny studieplan.

Vennlig hilsen

Karen Marie Ulshagen
Instituttleder

Sverre Arne Sande
Programrådsleder

Kopi:

Kunnskapsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet

Statens legemiddelverk

Legemiddelindustriforeningen

Norges Farmaceutiske Forening

Statens autorisasjonskontor for helsepersonell

Senter for farmasi, Universitetet i Bergen

Høgskolen i Oslo, Avdeling for helsefag

Høgskolen i Nord-Trøndelag, Avdeling for helsefag

